

Grupowe ubezpieczenia wg Urzędu Zamówień Publicznych autorzy: Małgorzata i Maciej Capik

Od kiedy w kodeksie cywilnym pojawił się nowy przepis art.808 rozpoczęła się dyskusja na temat grupowych ubezpieczeń na życie. Podłożem tej dyskusji i podstawowego problemu, jaki jest jej kanwą, jest zbieg przepisów dotyczących umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek i przepisów prawa zamówień publicznych. Prawo zamówień publicznych przewiduje 3 kategorię podmiotów, które, zawierając umowę dotyczącą zamówienia o wartości przekraczającej próg 14 tys. Euro, zobligowane są wybrać wykonawcę tego zamówienia w trybie przewidzianym przez przepisy ustawy prawo zamówień publicznych. Te trzy kategorię podmiotów zobligowane do stosowania ustawy to:

- podmioty określone w ustawę o finansach publicznych;
- podmioty prowadzące działalność sektorową;
- wszelkie inne podmioty niż wymienione w dwóch poprzednich grupach, które przy realizacji zamówienia będą co najmniej w 50 % korzystały ze środków publicznych.

Jak zatem widać pochodzenie środków na realizację zamówienia ma znaczenie tylko w przypadku podmiotów z grupy 3. Natomiast w dwóch pierwszych grupach o konieczności stosowania procedur nie decyduje pochodzenie środków, ale w przypadku podmiotów sektora finansów publicznych - pełniona szczególna funkcja społeczno –publiczna, a w przypadku podmiotów z grupy drugiej - rodzaj wykonywanej działalności, związanej także z funkcjami społeczno-publicznymi.

Prześledźmy chociażby dwa przykłady. Podmiotami zaliczonymi do prowadzących działalność sektorową (art.132 ustawy pzp.) są np. te zajmujące się transportem komunalnym. Dotacje budżetowe w takim przedsiębiorstwie nie są wykluczone, ale duża część środków pozyskiwana przez to przedsiębiorstwo pochodzi ze sprzedaży usług czyli ze sprzedaży biletów osobom korzystającym z transportu komunalnego. Niezależnie jednak od tego z jakiego źródła pochodzą środki, tego typu przedsiębiorstwo po prostu musi stosować procedury zamówień publicznych, bo prowadzi działalność sektorową. Tak samo jest w przypadku podmiotów z sektora finansów publicznych (ustawa o finansach publicznych z 30 stycznia 2005), których wykaz jest następujący

Art. 4. 1. Sektor finansów publicznych tworzą:

- 1)organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy i trybunały;
- 2)gminy, powiaty i samorząd województwa, zwane dalej "jednostkami samorządu terytorialnego", oraz ich związki;**
- 3)jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych;
- 4)państwowe i samorządowe fundusze celowe;
- 5) uczelnie publiczne;**
- 6)jednostki badawczo-rozwojowe;
- 7)samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;**

UBEZPIECZENIOWY NR 2(56)2009

Wyłączne prawa wydawnicze P.W.ATENA CiMM s.c. Capik M.M.

Przedruk, kopiowanie, powielanie, zwielokrotnianie-zabronione

- 8) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 9) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i zarządzane przez nie fundusze;
- 10) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 11) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 12) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, **z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek prawa handlowego.**

W takim chociażby samodzielnym zakładzie opieki zdrowotnej wcale nie ma tylko jako źródła finansowania działalności jedynie środkami pochodzącymi z dotacji NFZ . Zakłady opieki zdrowotnej pozyskują środki finansowe z różnych źródeł, ale niezależnie od tego skąd pozyskają pieniądze na realizację danego zamówienia , podlegają pod procedury zamówień publicznych , bo są zobligowane do ich stosowania ze względu podmiotowego, a nie przedmiotowego. Jeśli np. szpital chce nabyć ochronę w zakresie ubezpieczeń OC czy ubezpieczeń od ognia swojego majątku , nikt nie podnosi wątpliwości co do konieczności stosowania w tym przypadku procedur zamówienia publicznego i wtedy argumentem nie jest to, że szpital płaci składkę z publicznych pieniędzy , tylko to, że jest to szpital, który właśnie podmiotowo podlega pod stosowanie przepisów ustawy prawo zamówień publicznych. Gdy jednak ten sam szpital miał być postawiony w roli strony umowy ubezpieczenia na życie , zaczęto podnosić, że w tym przypadku istnieje wątpliwość co do stosowania przepisów ustawy prawo zamówień publicznych, bo rzeczywistym płatnikiem składki są tak naprawdę pracownicy. Ani przepisy ustawy o zamówieniach publicznych ani tym bardziej normy kodeksu cywilnego nie odnoszą się wprost do tej kwestii. Tak na prawdę przepisy prawa zamówień publicznych są jednolite dla wszystkich podmiotów objętych jej działaniem, niezależnie od tego , czy zamówienie ma dotyczyć robót, dostaw czy usług. Ponieważ problem zawarcia we właściwym trybie grupowego ubezpieczenia na życie dotyka wielu pracodawców i pracowników, a nieprawidłowość stosowania procedur może oznaczać nawet nieważność zawartej z ich pominięciem umowy, nie można też nie zauważyć wagi społecznej podnoszonych wątpliwości . Kierując się właśnie tymi względami zwróciliśmy się do Urzędu Zamówień Publicznych, jako wydawcy „Magazynu Ubezpieczeniowego „ z prośbą o interpretację przedstawianego problemu.

Oto pełna treść wystąpienia i odpowiedzi, jaką otrzymaliśmy od Urzędu Zamówień Publicznych.

P.W. ATENA C&MM s. c. Małgorzata i Maciej Capik

Bydgoszcz 2008-10-08

Sz.P.
Zbigniew Kłoda
Dyrektor Departamentu Prawnego
Urzędu Zamówień Publicznych
Al. Jana Christiana Szucha 2/4
00-582 Warszawa

Szanowny Panie!

Jako wydawcy Magazynu Ubezpieczeniowego(w złączeniu kopia zezwolenia) współpracujący z zakładami ubezpieczeń i brokerami ubezpieczeniowymi, zwracamy się z prośbą o interpretację problemu nurtującego całe środowisko ubezpieczeniowe a dotykającego bezpośrednio milionów pracowników korzystających z grupowych ubezpieczeń na życie. Źródłem problemu są znowelizowane przepisy kodeksu cywilnego które zmieniły procedury zawierania umów ubezpieczenia. Wiele podmiotów korzystających z ochrony ubezpieczeniowej, to podmioty które zobligowane są do korzystania z procedur zamówienia publicznego także jeśli chodzi o zamówienie usług z sektora finansowo ubezpieczeniowego. Podmioty te drogą procedur zamówienia publicznego nawiązują stosunku umowne z zakładami ubezpieczeń. Jeśli chodzi o ochronę różnego rodzaju ryzyk, które dotyczą ich bezpośrednio. przedmiotem wątpliwości, które skłoniły nas jako wydawców Magazynu ubezpieczeniowego jest sytuacja, gdy ten sam podmiot jako pracodawca chce zawrzeć umowę grupowego ubezpieczenia na życie na rzecz swoich pracowników. Rozstrzygnięcie powstałych wątpliwości ma znaczenie niezwykle istotne z punktu widzenia społecznego nie tylko ze względu na ilość ubezpieczonych pracowników ale także ,ze względu na fakt konsekwencji jakie ponieść może ten podmiot, który mimo obowiązku nie zastosuje procedur zamówienia publicznego(nieważność umowy art. 146 ust.1 pkt 1 w związku z art.12 Dz.U.07.223.1655.

Od 11.08.2007 r obowiązują nowe przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umowy ubezpieczenia. Jedną ze znowelizowanych norm jest przepis art.808 który obecnie ma następującą treść :

Art. 808. ⁽²⁸³⁾ § 1. Ubezpieczający może zawrzeć umowę ubezpieczenia na cudzy rachunek. Ubezpieczony może nie być imiennie wskazany w umowie, chyba że jest to konieczne do określenia przedmiotu ubezpieczenia.

§ 2. Roszczenie o zapłatę składki przysługuje ubezpieczycielowi wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu. Zarzut mający wpływ na odpowiedzialność ubezpieczyciela może on podnieść również przeciwko ubezpieczonemu.

Jest to jedyny przepis , który określa procedurę zawarcia umowy ubezpieczenia nie na swoją rzecz tylko na rzecz innej osoby. Przepis ten stanowi, że w przypadku zawarcia umowy na cudzy rachunek roszczenie o zapłatę składki kierowane jest tylko **przeciwko ubezpieczającemu** czyli tylko przeciwko stronie , która **zawiera umowę ubezpieczenia** a nie tej , która z niej korzysta jako ta osoba na rachunek, której tą umowa została zawarta ,a **nazywana ubezpieczonym** . Jeśli zakład ubezpieczeń

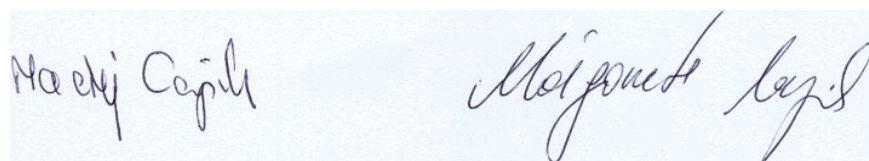
UBEZPIECZENIOWY NR 2(56)2009

Wyłączne prawa wydawnicze P.W.ATENA CiMM s.c. Capik M.M.
Przedruk, kopiowanie, powielanie, zwielokrotnianie-zabronione

roszczenie o zapłatę składki może kierować tylko i wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu to zapłata składki jest zobowiązaniem ubezpieczającego . Pracodawca zawierając umowę grupowego ubezpieczenia na życie na rachunek swoich pracowników jest ubezpieczającym a Ci pracownicy są ubezpieczonymi . Zatem to na pracodawcy ciąży zobowiązanie do zapłaty składki

Składka ubezpieczeniowa płacona jest w rzeczywistości na konto wskazane przez zakład ubezpieczeń przez pracodawcę, ale składka na pojedynczego pracownika obciąża jego wynagrodzenie, po wcześniejszej akceptacji przez pracownika dokonywania takiego obciążenia. Przepływ środków finansowych na składkę odbywa się więc pomiędzy pracodawcą a zakładem ubezpieczeń. W tej sytuacji powstaje wątpliwość czy w związku z treścią artykułu 808 k.c. traktować środki przekazywane przez pracodawcę z racji zawartej przez niego umowy ubezpieczenia, tak jak wszelkie inne środki którymi dysponuje i gdzie do ich wydatkowania konieczne jest zastosowanie procedury zamówienia publicznego. Dodatkowo zaznaczamy, że w przypadku gdyby pracodawca nie zrealizował zobowiązania z racji składki to ogólne warunki ubezpieczeń, którymi posługują się zakłady ubezpieczeń przy ubezpieczeniach na życie i które stanowią podstawę umowy przewidują konsekwencje w postaci pozbawienia lub ograniczenia ochrony ubezpieczeniowej dla ubezpieczonych czyli pracownicy byliby pozbawieni świadczeń przewidzianych umową ,a to z kolei daje im podstawę do wnoszenia roszczeń przeciwko pracodawcy jako ubezpieczającemu. Szczególnie kwestia wyjaśnienia tej wątpliwości ważna jest dla podmiotów, które niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych muszą stosować procedury zamówienia publicznego jeśli wartość zamówienia przekroczy 14 000 euro czyli np. dla jednostek samorządu terytorialnego, zakładów opieki zdrowotnej, czy jednostce działalności sektorowej. Mając na względzie interes licznego środowiska zainteresowanego wyjaśnieniem powyższego problemu liczymy na jego wnikliwą analizę a jednocześnie szybką odpowiedź. W przypadku wątpliwości dotyczących kwestii ubezpieczeniowych jesteśmy do dyspozycji pod wskazanymi możliwościami kontaktu(tel.@ ,poczta).

Z poważaniem

URZĄD ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH
Departament Prawny

Warszawa, dnia 24.02. 2009 r.

UZP/DP/O-RJE/245379/3329/09

Szanowni Państwo

Małgorzata i Maciej Capik

prowadzący działalność gospodarczą w
formie spółki cywilnej pod firmą

„P.W. ATENA C&MM”

W odpowiedzi na pismo z dnia 8 października 2008 r. w sprawie interpretacji ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.), uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Zgodnie z art. 2 pkt 13 ustawy Prawo zamówień publicznych, zwanej dalej „Pzp”, przez zamówienie publiczne należy rozumieć odpłatną umowę zawieraną między zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane. W świetle zacytowanego przepisu, udzieleniem zamówienia publicznego jest zawarcie umowy, która spełnia łącznie następujące przesłanki:

- jej stronami są zamawiający i wykonawca,
- przedmiotem tej umowy są usługi, dostawy lub roboty budowlane,
- umowa powinna mieć odpłatny charakter.

W doktrynie prawa cywilnego przyjmuje się, że umową odpłatną jest wzajemne, dowolne świadczenie mieszczące się w ramach odpłatnych czynności prawnych, tj. czynności, w których każda ze stron uzyskuje jakąś korzyść majątkową. Zatem odwołując się

do definicji zamówienia publicznego można stwierdzić, iż jest ono umową zawieraną między zamawiającym a wykonawcą, w wykonaniu której korzyść majątkową otrzymuje zarówno zamawiający - w postaci wykonanej usługi, dostawy lub roboty budowlanej, jak i wykonawca - najczęściej w postaci zapłaty lub w innej, niekoniecznie pieniężnej, postaci (usługi, rzeczy, wierzycelności, inne prawa) podlegającej ocenie pieniężnej.

Należy podkreślić, iż ustawa Pzp nie rozróżnia, kto uiszcza wynagrodzenie wykonawcy oraz na czyją rzecz jest on zobowiązany spełnić przedmiot umowy. W doktrynie Prawa zamówień publicznych wskazuje się, iż przepisami tej ustawy objęte są również sytuacje, gdy płatność za usługę realizowana jest nie przez zamawiającego, ale przez osobę trzecią¹.

Stąd, należy przyjąć, iż *lege non distinguente* płatność może być dokonana przez podmiot trzeci i na jego rzecz może być wykonane świadczenie stanowiące przedmiot umowy w sprawie zamówienia publicznego.

Z sytuacją opisaną powyżej mamy do czynienia w przypadku grupowych umów ubezpieczeń na życie zawieranych z zakładem ubezpieczeniowym przez pracodawcę, zobowiązanym do stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych na rzecz jego pracowników. W zaistniałych okolicznościach z punktu widzenia przedmiotowej ustawy, pracodawca jest zamawiającym, a zakład ubezpieczeń wykonawcą. Umowa dotyczy usługi. Wskazuje na to nomenklatura zawarta we Wspólnym Słowniku Zamówień CPV. Zalicza on zamówienia obejmujące pracownicze ubezpieczenie grupowe do usług opisanych kodami 66511000-3 (usługi ubezpieczeń na życie), 66512100-3 (usługi ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków), 66512210-7 (usługi dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego), 66512220-0 (usługi ubezpieczenia medycznego). Usługa ta jest świadczona przez zakład ubezpieczeń na rzecz pracowników zamawiającego. Podnieść należy jednak, iż korzyść z tytułu zawarcia przedmiotowej usługi uzyskuje również zamawiający pracodawca. Polega ona na tym, iż świadczenie wykonawcy czyni zadość interesowi prawnemu zamawiającego w postaci objęcia ubezpieczeniem grupowym jego pracowników. Nie może także budzić wątpliwości, iż przedmiotowa umowa ma charakter odpłatny. Składki na ubezpieczenie pracowników w całości będą uiszczać pracodawca na konto wskazane przez zakład ubezpieczeń. Składka na pojedynczego pracownika obciążać będzie jego wynagrodzenie po wcześniejszej akceptacji przez niego dokonania takiego obciążenia. Pracodawca z wynagrodzenia pracowników i za ich zgodą będzie je potrącał i przekazywał zakładowi ubezpieczeń. Należy ponadto podnieść, iż roszczenie o zapłatę składki może być

¹ J. Baehr, A. Stawicki w: *Prawo zamówień publicznych. Komentarz.* pod red. T. Czajkowskiego, Wydanie drugie, Urząd Zamówień Publicznych 2006, s. 28.

kierowane przez zakład ubezpieczeń wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu zakładowi pracy, a nie ubezpieczonym pracownikom.

W konsekwencji powyższych rozważań należy przyjąć, iż udzieleniem zamówienia publicznego jest zawarcie z zakładem ubezpieczeń przez pracodawcę, zobowiązanym do stosowania ustawy Pzp, na rzecz pracowników grupowych umów ubezpieczenia na życie.

Jednocześnie Departament Prawny Urzędu Zamówień Publicznych wyjaśnia, iż powyższa opinia stanowi ogólną interpretację przepisów prawa. Departament Prawny nie znając wszystkich okoliczności sprawy, ani nie mając podstaw prawnych do ich pełnego wyjaśnienia, nie może doradzać w kwestii indywidualnego stosowania przepisów prawa.

Z. Kłoda

D Y R E K T O R
Departamentu Prawnego
Z. Kłoda
Zbigniew Kłoda

Urząd Zamówień Publicznych wypowiedział się więc jednoznacznie za stosowaniem procedur zamówienia publicznego, w przypadku zamówienia dotyczącego grupowego ubezpieczenia na życie. **Warto też zwrócić uwagę, że UZP wskazał ,iż ta sama procedura dotyczy innych umów grupowych jak ubezpieczenia NNW, zdrowotne i medyczne.** Zatem można stwierdzić ,że niezależnie od tego o jaką chodzi grupę ryzyka, sam fakt zawierania umowy przez podmiot podlegający pod procedury zamówienia publicznych wymusza już konieczność stosowania tych procedur. Oczywiście odpowiedź UZP nie rozstrzyga wszystkich kwestii związanych z procedurą zawarcia grupowego ubezpieczenia . Na przykład przepisy ustawy prawo zamówień publicznych przewidują, że umowa zawarta w ich trybie może być tylko umową zawieraną na czas określony. W przypadku ubezpieczeń na życie mogą pojawiać się tutaj pewne problemy, szczególnie jeśli chodzi o ubezpieczenia zawierane w związku z pracowniczym programem emerytalnym. Lecz dla porządku należy też zaznaczyć , że obecnie większość grupowych ubezpieczeń na życie zawieranych jest z okresem rocznym, z opcją automatycznego przedłużenia w przypadku braku wypowiedzenia. Zostało takie rozwiązanie wprowadzone przez same zakłady ubezpieczeń, dla ich własnej wygody finansowej, ponieważ przy rocznych umowach zakłady ubezpieczeń nie muszą tworzyć tak wysokich rezerw, jak przy umowach zawieranych na czas nieoznaczony. Zatem takie rozwiązanie zostało wprowadzone na rynek nie tylko dla wygody, ale dla korzyści zakładów ubezpieczeń ponieważ niskie rezerwy to zdecydowanie lepszy wynik finansowy. Jeśli więc umowy w rzeczywistości zawierane są na rok to nie istnieje problem okresu ubezpieczenia, ale problem automatyzmu jego przedłużania. Biorąc pod uwagę zapisy prawa zamówień publicznych utrzymanie tego mechanizmu jest wątpliwe. Korzystając z przepisów prawa zamówień publicznych najprawdopodobniej koniecznym będzie jego zastąpienie zawieraniem umów na okresy dłuższe niż roczne. Będą więc musiały zakłady ubezpieczeń trochę zmienić swoje praktyki stosowane w odniesieniu do ubezpieczeń grupowych. Nie tylko w tym zakresie będą ubezpieczyciele musieli przygotować się na zmiany. Procedury zamówień publicznych wymuszają nie tylko na zamawiających, ale i na wykonawcach stosowanie się do pewnych rygorów. Odstępstwo od tych rygorów jest niedopuszczalne, dlatego zakłady ubezpieczeń na życie będą musiały nauczyć się obracać w sferze procedur zamówienia publicznego. Będą musiały przygotowywać oferty zgodnie z siwz, a to oznacza , że będą musiały przyzwycząić się do myśli, że to teraz zamawiający dyktuje warunki na jakich chce zawrze umowę, a zakład ubezpieczeń, który nie spełni jego oczekiwań, jest po prostu z postępowania o udzielenie zamówienia wyłączany. Można powiedzieć , że to jest najważniejsza korzyść z odpowiedzi uzyskanej z UZP.

UBEZPIECZENIOWY NR 2(56)2009

Wyłączne prawa wydawnicze P.W.ATENA CiMM s.c. Capik M.M.
Przedruk, kopiowanie, powielanie, zwielokrotnianie-zabronione

Rynek grupowych ubezpieczeń w tym zwłaszcza ubezpieczeń na życie i NNW ma szansę stać się wreszcie rynkiem konsumenta . Rynkiem pojedynczego ubezpieczonego, który, korzystając z procedur zamówienia publicznego, ma szansę uzyskać ochronę ubezpieczeniową na takich warunkach jakie rzeczywiście są akceptowalne przez niego. W ubezpieczeniach indywidualnych ubezpieczeni mają już zdecydowanie wyższy poziom świadomości niż przy ubezpieczeniach grupowych. Jednym z powodów budowania tej wyższej świadomości jest fakt, że zakłady w walce konkurencyjnej muszą także uwzględniać interes ubezpieczonego. W grupowych ubezpieczeniach interes pojedynczego ubezpieczonego nie był elementem walki konkurencyjnej. Niestety bardziej starano się przekonać ubezpieczającego czyli. np. pracodawcę, o tym , aby skorzystał z oferty danego ubezpieczyciela, niż odwoływano się do potrzeb jego pracowników. Teraz, sam pracodawca jako przyszły ubezpieczający a jednocześnie zamawiający, tworząc siwz, będzie musiał określić priorytety swoich pracowników jako przyszłych ubezpieczonych. Będzie musiał to zrobić ponieważ , jeśli w drodze procedur zamówienia wybierze wykonawcę , którego nie zaakceptują pracownicy , pozostanie z zawartą i umową i obciążającym go zobowiązaniem składkowym.